

do dvou, resp. tří linií: 1) vazby k panovníckému dvoru, 2) podíl pánů z Krumlova na kolonizaci jihočeské oblasti a budování zdejší vítkovské sféry vlivu. Jako třetí linii bychom mohli stanovit genealogickou, neboť posloupnost generací nejen tvoří logickou kostru dějin šlechtických rodů, ale současně umožňuje pojednat témata typu sňatkové politiky anebo mocenských strategií jak v linii horizontální (bratří), tak vertikální (otců a synů, event. vnuků). Vše se potom prolíná v případech předpokládané sňatkové politiky Vítkovců, pojednané s přihlédnutím k sídelnímu kontextu ve sférách jejich vlivu (s. 53–54).

Oddíl koncipovaný chronologicky (s. 11–114) doplňuje několik tematických kapitol: vývoj a struktura majetkové držby (s. 115–134), klientela pánů z Krumlova (s. 135–154) a knihu uzavírá exkurs heraldický, resp. sfragistický (s. 155–174). V prvním případě autor sleduje vývoj majetkové držby (pozdější) krumlovské větve od dob Vítka (I.) z Prčice – jádro bylo příznačně v širším okolí Prčice (Sepekov a vazby ke klášteru Milevsko), přičemž od počátku 13. století se formuje druhé centrum v horním Povltaví (roku 1220 se jako první připomíná Přídolí, Polách nicméně logicky dovozuje, že sféry vlivu pánů z Krumlova a Rožmberků byly tehdy již do značné míry dány a že existovaly i zárodky samotného Krumlova – s. 120). V oddílu věnovaném klientele autor polemizuje s představou nositelů erbu pětিলisté růže v oblasti Sedlčanska, Podblanicka a Táborska coby vedlejších větví Vítkovců a předpokládá, že se jedná o rody klientelské, a shodně znamená růže (rozumí se, že s odlišnými tinkturami, ovšem tyto namnoze nejsme schopni spolehlivě určit) naznačuje právě tuto vazbu (ke klientele pánů z Krumlova počítá rody z Bernartic, Načeradce, Kosovy Hory a některé další). Tímto předpokladem, jehož známější analogií je erb „bavorovské“ stříly, ovšem není vysvětlena reálná povaha vazeb těchto rodů k Vítkovcům, jejichž mocenské těžiště naopak od 13. století prokazatelně leželo mimo tuto oblast; naproti tomu výklad kolonizačního díla v okolí Světlíku a Hořic, zasazený do kontextu předpokládaných klientelských vazeb, zní pravděpodobně. A pokud na poli heraldiky je snaha o objasnění otázky tinktur dost možná hledáním nenalezitelného (vzájemný nesoulad pramenů písemných a okrajově i hmotných mnohdy nelze překlenout hypotetickými kombinacemi, byť i sofistikovanými), každopádně pozoruhodný je raný doklad štitonoše (pokud jím ovšem lev v pečtním poli skutečně je), jakož i fakt, že u pánů z Krumlova, a to ani u Záviše z Falkenštejna, nezjišťujeme prestižní pečeť jezdeckou, užívanou současně posledních generací Krumlovských, Jindřichem I. z Rožmberka.

Poláchova kniha je fundovanou syntézou dějin neprávem opomíjené vítkovské větve a současně příspěvkem k otázce možnosti a metod studia české šlechty 13. století; doprovozena je standardním poznámkovým aparátem, bibliografií, genealogickými tabulkami, rejstříky a obrazovými přílohami. Lze říci, že v rámci daných možností autor učinil maximum. Svůj výklad opřel o důsledné pramenné studium, jež však v podobných případech otázky spíše vyvolává, než aby je spolehlivě zodpovídalo. Polách předkládá některé hypotézy týkající se Vítkovců (počátky sídelní tradice v Prčici; otázka vedlejších vítkovských větví versus vítkovské klientely v Podblanicku) i pánů z Krumlova speciálně (např. úvahy o identitě manželky Záviše z Nechanic; sestry Záviše z Falkenštejna a příbuzenské vazby do prostředí významných rodů – s. 104–106; poloha a podoba krumlovského sídla – s. 57–58, 72, 75–78, 115, 123–124), ale i přesahující do obecné roviny sňatkové politiky a mocenských strategií české šlechty ve 13. století (kontakty Vítkovců s Hroznatovci, Markvartici ad.).

Nakolik kouzlo medievistiky spočívá i v interpretacích zdánlivě dobře známých faktů, ukazuje epizoda z polské korunovační cesty Václava II. (1300) v rámci Zbraslavské kroniky. Skutečnost, že panovník se svým doprovodem cestou musel průběžně pobíjet houfy lupičů a nastolovat tak právo, je vcelku očekávatelný topos, daleko méně „logická“ je pak historka, která cestou na jedné tvrzi panovník narazil na bratry Záviše z Falkenštejna a bez milosti s nimi zúčtoval. Jedno i druhé je podle mého soudu pouhým „motivem“ bez reálného základu, a nelze tedy líčení brát doslova a vyvozovat odtud závěry o útočisti Závišových příbuzných a potměšilých cestách osudu (s. 102–103). Spíše se nabízí otázka, proč se tato pasáž v textu objevuje, nač kronikář narážel, čím byl dávno mrtvý Záviš stále aktuální natolik, aby bylo třeba se s ním vypořádávat?

ROBERT ŠIMŮNEK

Jeanne E. GRANT, *For the Common Good. The Bohemian Land Law and the Beginning of the Hussite Revolution*, Brill, Leiden – Boston 2014
(= East Central and Eastern Europe in the Middle Ages, 450–1450, Vol. 28)

166 s., ISBN 978-90-04-28289-6

Jak Jeanne Grant uvádí v předmluvě své práce, na počátku jejího výzkumu stála otázka, jakým způsobem česká husitská šlechta ospravedlňovala

odmítnutí právoplatného dědice trůnu Zikmunda Lucemburského jako českého krále. Odpověď postavená striktně na teologickém základě jí nepřipadala dostatečná, a proto se začala zabývat i právními a politickými souvislostmi tohoto kroku. Ve svém výsledku pak tento zájem přerostl v dílo kladoucí si za cíl analyzovat právní a politické myšlení české šlechty v počátcích husitské revoluce, s jehož pomocí by bylo možno lépe porozumět některým rozhodnutím a událostem této doby.

Výklad autorka rozdělila do pěti hlavních částí. V první kapitole se kromě stručného uvedení do situace okolo časlavského sněmu věnuje dosavadnímu bádání a pojetí krále, země a práva ve středověké politické teorii a vztahům mezi nimi; všímá si přitom také otázky autority a problematiky práva na odpor proti vládě. Ve druhé kapitole Grant přesouvá svoji pozornost na právní tradici a kulturu středověkých Čech. Zmiňuje různé typy uplatňovaného práva, jejich dobové chápání a v závěru kapitoly zkoumá výkon práva za husitské revoluce a vztah revoluce k právu. Po těchto dvou oddílech, jež slouží jako odrazový můstek k vlastním interpretacím, je třetí kapitola zasvěcena osobě nejvyššího zemského sudí Ondřeje z Dubé a zejména jeho spisu Práva zemská česká. Jejich prostřednictvím se snaží dopátrat toho, jak česká šlechta chápala svou roli a pozici v království i jeho právu a jak pojímala ideu „obecného dobrého“ a jeho udržování. Čtvrtý oddíl navazuje analýzou právních a politických postojů české husitské šlechty v prvních letech revoluce, k jejichž rozboru autorka využila husitské manifesty a usnesení dvou sněmů ze začátku husitské revoluce (pražského z konce srpna 1419 a časlavského z června 1421). Všímá si v nich vlivů myšlenek a koncepcí vycházejících ze zemského práva zachyceného Ondřejem z Dubé a rovněž jejich pojmání a přizpůsobování v novém prostředí. Formulace zachycené v těchto pramenech zároveň vnímá jako podhoubí, z něhož vzešla právní část argumentů pro odmítnutí Zikmundových nároků na českou korunu. V závěrečné páté kapitole se Grant na příkladu několika předních představitelů české šlechty a na základě ujednání časlavského sněmu zamýšlí nad rozsahem a povahou právní kontinuity udržované českou šlechtou po vypuknutí husitské revoluce – v této souvislosti shrnuje své interpretace z předcházejících kapitol.

Autorka svůj text provází častým zdůrazňováním skutečnosti, že problematiku motivací ovlivňujících jednání a rozhodování české šlechty není možné posuzovat jednostranně, a přestože se sama zaměřuje na právní souvislosti,

konečné hodnocení je třeba vždy činit v širším kontextu jako souhrnu různých faktorů – náboženských, politických, ale i právních. V tomto duchu také odpovídá na svoji v předmluvě položenou otázku.

Místy se při čtení nelze ubránit dojmu, zda autorka v případě některých událostí vliv šlechtické právní mentality a roli šlechty obecně nepřeceňuje. Zkoumané dokumenty totiž často vyjadřují vůli nejen nobility, ale i měšťanů; na jejich formulaci se nadto nejednou podíleli univerzitní mistři. Chápat je tedy jen jako výraz šlechtického programu není úplně přesné, ať se už jedná o závěry sněmu z konce léta 1419, manifest z dubna 1420 (který naopak většina šlechty odmítla) nebo jednání časlavského sněmu, revoluční právě tím, že v nich byl monopol šlechty zlomen. Po formální stránce jsou knize na škodu občasná chyby, překlepy a nepřesnosti v českých jménech a citacích, ačkoliv o autorčině dobré znalosti češtiny nemůže být pochyb, jak o tom svědčí například její vlastní v textu hojně užívané překlady.

ZDENĚK MUŽÍK

Jiří JÁNSKÝ, *Dobrohostové z Ronšperka a na Poběžovicích. Rod erbu berana*, Nakladatelství Českého lesa, Domažlice 2013

408 s., ISBN 978-80-87316-31-3

Jiří Jánský je znám svými minuciózními a pramenně důkladně dokumentovanými monografiemi, které vedle bohatství domácích archivů zprostředkovávají českému publiku i prameny a zapadlé regionální studie bavorské provenience. Prvním výrazným počinem byla pětidílná Kronika česko-bavorské hranice (2001–2005), po níž následovaly práce věnované nejvýznamnějším západočeským rodům, Švamberkům (2006) a Hroznatovcům/Gutštejnům (2009). Monografie zasvěcená Dobrohostům z Ronšperka je logickým pokračováním, byť se s předešlými pracemi namnoze stýká a překrývá.

Vlastnímu výkladu Jánský předsazuje zevrubný popis osudů rodu před jeho příchodem do Čech. Lze ocenit, že tak nečiní jen na základě dostupné literatury, ale snaží se řešit některé záhady v historii „Rampsbergů“ na základě říšských pramenů. Sleduje stopy rodu v Bavorsku a ve Švábsku, zároveň přibližuje i nabízející se spojnice s českým prostředím. Jánský uvažuje o možnosti, že rod pronikl z říšského území do českého